

کتابهای
اسلامیه

حکایت خرد و مدرسه

در نسبت مدرسه غیاثیه و بستر ظهورش

مهدی گلچین عارفی ■

با مقدمه مهرداد قیومی بیدهندی

سرشناسه	: گلچین عارفی، مهدی، ۱۳۶۰ -
عنوان پدید آورنده	: حکایت خرگرد و مدرسه: در نسبت مدرسه‌ی گیائیه و بستر ظهورش / مهدی گلچین عارفی.
مشخصات نشر	: تهران: روزنه، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۴ ص: مصور.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۳۳۴-۵۲۲-۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: نمایه
موضوع	: مدرسه گیائیه خرگرد (خواف، خراسان رضوی)
موضوع	: خرگرد
شناسه افزوده	: شمس‌الاحرار، فرزانه، ۱۳۶۱ -
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۳ : ۹۷۸/۵۵۷/ع
رده‌بندی دیوینی	: ۳۷۸/۵۵۵۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۶۳۶۵۹۴

حکایت خرگرد و مدرسه در نسبت مدرسه گیائیه و بستر ظهورش

مهدی گلچین عارفی

طرح جلد: سینا زارعی

چاپ اول: ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۸۵۰۰ تومان

چاپ: غزال صحافی: نبوت

آدرس: خیابان مطهری، خیابان میرزای شیرازی جنوبی، پلاک ۲۰۲، طبقه سوم، انتشارات روزنه

تلفن: ۸۸۸۵۳۶۳۱-۸۸۸۵۳۷۳۰ نمایه: ۸۶۰۳۴۳۵۹

ISBN: 978-964-334-522-8

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۳۴-۵۲۲-۸

تمام حقوق برای ناشر محفوظ است

این کتاب با حمایت مالی سرکار خانم عفت زبردی منتشر شده است.

تقریظ

خداوند هزاران سال پیش انسان را آفرید و کرهٔ خاکی را جایگاه او قرار داد. هزاران سال است که انسان‌ها در این کرهٔ خاکی می‌زیند و می‌میرند و خاک می‌شوند. هزاران سال است که انسان‌ها در این کرهٔ خاکی می‌سازند. هزاران سال است که ساخته‌های انسان‌ها ویران می‌شود و به خاک برمی‌گردد. خدا آدمی‌زاد را از خاک آفرید و به خاک بازمی‌گرداند و روزی او را دوباره از خاک برخواهد آورد. آدمی‌زاد و ساخته‌های او به هم می‌مانند: هر دو از خاک برمی‌آیند و به خاک بازمی‌گردند.

در طی هزاران سالی که آدمی‌زاد بر این کرهٔ خاکی زیسته، اندکی از آن را آبادان کرده است. همهٔ آنچه از سطح زمین پذیرای آدمی است از یک‌هشتم سطح آن فراتر نمی‌رود. اگر تصور انسان از تاریخ زیست خود درست باشد، شمار مردگان در طی این هزاران سال هفت برابر شمار زندگان امروز است. با این شمار، هیچ مترمربعی از زمین نیست که دست‌کم یک نفر از انسان‌ها در آن نخفته باشد. خاک همه جای زمین خاک پیکر یک یا چند انسان است.

انسان‌ها در طی این هزاران سال بناهایشان را از خاک برآورده‌اند؛ ناگزیر از خاک خودشان. بناها خویشاوندان انسان‌اند. انسان در میان جمادات خویشاوندی نزدیک‌تر از بناها و سفالینه‌ها ندارد: همهٔ اینها از خاک یکدیگر برآمده‌اند و با خاک یکدیگر درآمیخته‌اند. دهر کوزه‌گری

است که از خاک تن آدمیان کاسه و کوزه می‌کند؛ خشت‌مالی است که خاک کالبد آدمیان را به کالبد خشت می‌زند. در هر خشت و آجر، در هر شیشه و آهن، در هر ساخت‌مایهٔ خاکی، می‌شود نشانی از پیکر آدمیان جست و از اینها بوی آدمی شنفت.

رفتار آدمیزاد با خاک و برافراشتن بناها و معاملت او با عمارت‌ها معاملت با خویشتن و خویشان است. انسان‌ها از خاک خود بناها برمی‌افرازند و بناهایشان، همچون خود ایشان، روزی فرومی‌افتد و به خاک بازمی‌گردد. تاریخ ساختن، تاریخ آبادان کردن، تاریخ معماری همان تاریخ رفتار انسان با خویشتن و خویشان است؛ تاریخ تعامل با پیکر آدمیان است. انسان خویش را بر صورت عمارت‌ها می‌سازد و در آنها می‌زید. زیستن انسان در بناها زیستن در خویش است. مطالعهٔ تاریخ معماری مطالعهٔ تاریخ معاملت انسان با خویشتن و زیستن در خویشتن است.

زمین حامل رازهای نهفته‌ای است که روزی، به خواست خدایش، آنها را فاش خواهد کرد؛ بیرون خواهد ریخت. معماری، عمارت‌ها، بناهای برآمده از زمین نیز حامل رازهایی است؛ رازهایی از هزاران هزار انسانی که آنها را ساختند و هزاران هزار انسانی که خاک شدند و خاک خود را به آن بناها سپردند. مطالعهٔ تاریخ معماری مطالعهٔ رازهای وجودی انسان است. تاریخ معماری هزاران پرسش پیش روی پژوهندهٔ پرسنده می‌نهد. این پرسش‌ها همه گران‌قدرند؛ اما مرتبه‌ها دارند. پرسش‌ها در یک مرتبه و یک قدر نیستند. ارجمندترین پرسش‌ها آن است که به رازهای وجودی انسان نزدیک‌تر باشد. پرسش‌هایی از رازهای نهفتهٔ زمین و خاک و انسان، در زیستن و ساختن و آبادان کردن و ویران کردن و مردن و خاک شدن و دوباره ساختن و ... پرسش‌های وجودی از معماری در دالان تاریخ پرسش از رازهایی است که خاک در دل دارد؛ خاک مصور، خاکی که انسان از انسان‌ها صورت داده و پرداخته و برآورده تا در آن بزید و ببالد و بمیرد.

پرسش از معماری از آن حیث که حامل رازهای انسان‌ها و اسرار زمین است، پرسش از زیستن و ساختن انسان‌ها، پرسش از ذکرها و

غفلت‌های انسان‌ها در زیستن و ساختن، پرسشی ذاکرانه است. پرسش از رازهای زمین و آدمیان غفلت‌سوز و بیدارکننده است؛ پرسشی است که از خاک آغاز می‌شود، اما روی در افلاک دارد؛ پرسشی است که پرده‌ها را برای یافتن رازهای توبرتو کنار می‌زند و آدمی را به یاد رازهای توبرتوی هستی می‌خواند. نوشته‌ای که در پی می‌آید نتیجه یکی از این گونه پرسش‌هاست؛ پرسش از رازهای پاره‌ای از خاک خراسان پرراز. به گمان این بنده، این نوشته نتیجه گامی نو در راهی بس کهنه است: گامی نو از آن رو که این‌گونه اندیشیدن در نظام مدرسی روزگار ما و بیان این اندیشه‌ها به زبان مدرسی چندان رهرو نداشته است؛ و در راهی بس کهنه از آن رو که همان راهی است که پیشینیان در نوشتن تاریخ‌های ذاکرانه در پیش گرفتند.

ستایش در آغاز و انجام از آن خداست

مهرداد قیومی بیدهندی

دانشگاه شهید بهشتی

فروردین ۱۳۹۳